

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto . . 6 for. 20 kr.
 „ pol leta . . 3 „ 30 „
 „ četert leta . . 1 „ 70 „
 „ mesec . . — „ 60 „

Po pošti:

Za celo leto . . 7 for. 50 kr.
 „ pol leta . . 3 „ 80 „
 „ četert leta . . 2 „ — „
 „ mesec . . — „ 70 „

SLOVENEČ.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versko se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; večje smenke plačujejo po prostoru

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Št. 83.

V Celovcu v sredo 17. oktobra 1866.

Tečaj II.

Cesarsko pismo.

Njegovo c. k. apostolsko veličanstvo je blagovolilo dati državnemu ministru sledeče Najviše lastnoročno pismo:

Ljubi grof Belcredi! Ko sem po svojem manifestu od 17. junija t. l. svojim ljudstvom v veliki britkosti naznanil, da se bode neobhodno treba vojskovati v brambo avstrijske priznane pravice, — sprejela so ljudstva v tem važnem trenutku Moj glas z tako darljivostjo, ktera je očitno tolažila Moje tužno serce.

Močno Me je povzdigovala zavest, da pri tem tako važnem začetju ravno tista misel in ravno tisto čutenje navdušuje vladarja in ljudstvo.

Nesrečni prigodki, ki so potem nastopili na severnem bojišču, velike žrtve, ktere so oni tirjali od Moje države, niso oslabili domoljubne zavesti in darljivosti ljudstev.

V stolnem mestu in v mnogih mestih države je tisoč in tisoč mož za orožje prostovoljno prijelo in oni so alimnožili vojaške trume ali se družili v kardelih dobrovoljcev, ali varovali meje pred sovražnikom. Enaka darljivost se je djansko kazala pri oborožanju vojakov.

V Moji zvesti Tirolski grofiji so se vsi prebivalci, kateri zamorejo nositi orožje, vzdignili v navdušenem domoljubju, da bi ljunaško odganjali sovražnika, in Moja draga Ceska kraljevina je v britkih mukah in v največih nadlogah ohranila vedenje, kakoršno je le takemu ljudstvu lastno, ktero enako hrabrim Tirolskim sinovom po zvesti ljubezni do prirojenega vladarja, do države in do domovine v zgodovini blišči brez madeža na vekomaj.

Žali Bog! O nadaljevanju vojske so se imenovane nadloge razširjale tudi po ostalih deželah, po Mojem zvestem Moravskem, po Šleskem, deloma po dolnji Avstriji, po južnem Tirolju in po Goriški deželi — in povsod se je o časih hude skušnje domoljubna zavest prebivalcev ne le neoskrunjena ohranila, ampak tudi v najnevarnejših okoliščinah v lepih načinih kazala.

Posebno Me je veselilo slišati, kako ljubeznjivo in darljivo so se trudili vsi razredi prebivalcev, da bi oni pomagali in stregli ranjenim in bolnim vojšakom.

Tedaj se družijo s tužnimi spomini na nesrečne dneve neminljivi vtis na najlepše dokaze zvestobe in blage darljivosti Mojih ljudstev, in za vse leto izrekujem iz ginjenega serca Svojo hvaležno pohvalo.

Torej vam zavkazujem letó vsem naznanjati in posebno poročati zastopništvom Mojih kraljevin in dežel o njihovem prvem zboru.

Naloga Moje vlade je sedaj, vsa mogoča sredstva obračati v ozdravljanje globokih ran, ktere je vojska vsekala. Vse moči napenjati je tukaj sveta dolžnost in Jaz se nadjam, da si bojo vsi vladni organi prizadevali, vestno spolnovati letó dolžnost.

Kdor je v teh težkih časih kaj žertvoval za državo, ima pravico do državne pomoči in ne sme se odlašati slehernemu dati, kar je prav in primerno.

Nasledke vaših že pričetih pozvedeb Mi morate vedno ustno razlagati.

V Schönbrunu, 13. oktobra 1866.

Franc Jožef s. r.

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju. (Čudne prikazni; dež. zbori; naša politika; kaj ljudem v glavo ne gre?) Vsako ministerstvo mora imeti stranko, na ktero se misli naslanjati in opirati. Belcredijevo ministerstvo se na centraliste in avtonomiste ne more zanašati; kajti ono je bilo Šmerlingu in njegovej gardi že sperva hud tern v peti. Vzelo jim je februarini patent in državni zbor, v katerem so oni celih pet let zvonec nosili in druge narode majorizovali. Tudi Madjari sedanjemu ministerstvu niso prijatli; kajti oni malo marajo za državnega ministra in za edino in celotno Avstrijo, njim se le sanja od ogerskega ministerstva in od dveh državnih polovic. Ravno tako tudi Poljaci niso kaj veliko veselja in serca naznanjali do septemberskega ministerstva, ki se je pravično kazalo do vseh narodnosti, torej tudi do Rusinov, katerim pa Poljaci nobenih pravic nočejo dovoliti. Kdor je Belcredija in njegovo politiko sprejel in pozdravljal s sereno radostjo, z živim navdušenjem in s trdnim zaupanjem, bili so sami in edini Slovani in Romani, ki nosijo na svojem političnem banderu zapisan federalizem.

Ne bomo vode v Dunaj (Donavo) nosili in ponavljali, kako so nemški in madjarski časniki Belcredija černili in ovajali, kako debele in grenke so federalisti morali požirati, — zdaj se kaže, da se je zasukalo vse drugači. Ako nas vse ne goljufuje, potegnil je Belcredi s svojimi nekdanjimi nasprotniki in se naslanja na ravno tisto stranko, ktera bi ga bila pred letom rada v žlici vode vtopila. To so res čudne prikazni in

Besednik.

Vvodni govor

pri prvi besedi čitalnice v št. Vidu nad Ljubljano *).

Najbogatejši in najsrečnejši je človek, kateri ima mirno in zadovoljno serce; njemu veselo in sladkem upu tečejo ure, dnevi in leta zemeljskega življenja. Srečna, ja presrečna je dežela, ktera ima mirne, krotke in Bogu ljube prebivalce! Take prebivalce pa ima le tista dežela, ktera ima enake pravice z drugimi deželami pod enim in tistim vladarjem. Ali Bogu bodi potoženo, da nam Slovencem še ne sije sonce ravnopravnosti, da nimamo še enakih pravic, kakor druge dežele pod perutami avstrijskega orla. Nemci na severju, Italijani na jugu nas psujejo in čertijo, akoravno je narod slovanski celó polovico večji, kakor pa narod nemški. Narod slovanski namreč, kteremu se tudi mi Slovenci prištevamo, je za Arab-

ljani blizo največi cele zemlje, vsega vkupaj je okoli 80 milijonov duš. Njegovi sedeži se razprostirajo čez polovico Evrope med baltiskim, jadranskim in črnim morjem, tretjino Azije od severja tje do kitajskih zidov in velik kos severne Amerike. Ponosno zamore tedaj Slovan z češkim pesnikom Kolarjem zaklicati: „Našemu narodu sonce nikdar ne zahaja!“

Kakor sem že zgorej rekel, prištevamo se tudi mi Slovenci k temu velikemu številu Slovanov; vendar pa nas žali Bog Nemci imenujejo podlago njihove peti. Pa kaj je vzrok tega zaničevanja, kterega moramo prejemati od družih narodov? Jezik naš nima tiste zmožnosti, kakor jo imajo drugi izobraženi jeziki. Zatorej so se že modri, za blagor domovine in naroda svojega vneti možje veliko trudili in mnogo tudi že doveršili. Napravili so mnogoverstne družbe, v kterih se marsikaj govori, piše in igra samo v domačem jeziku, da po ti poti dobi naš lep slovenski jezik tisto sposobnost, ktere mu še primanjkuje. In med drugim so začeli pred malo leti napravljati „Čitalnice“, ktere prav veliko pripomagajo k izobraževanju našega naroda.

In glejte, tudi tukaj v št. Vidu jo imamo dovoljeno in poterjeno od deželnega poglavarja g. Barona Baha. Tako imamo trdno ustanovljeno čitalnico tukaj in ravno danes jo slovesno odpremo. Da je pa potreba

tukaj, čitalnice, to mislim, da vsak spozna, kdor ima količkaj uma v glavi in ljubezni do domovine in naroda svojega v sercu ter spozna koristi, kterih se lahko poslužimo, ako čitalnico imamo. Večkrat sem že slišal vprašati, kaj pomenja beseda „čitalnica“. Na to vprašanje hočem kratko odgovoriti. Čitalnica, to se toliko reče kakor bralnica, od besede čitati ali brati. Kraj, kjer je veliko čitati ali brati, imenuje se „Čitalnica“. Ker pa Slovenci nimamo pohujšljivih knjig in časopisov, marveč podučljive in koristne brati, sme se vsak z veseljem tacega branja posluževati, posebno kakor ga v naši čitalnici imamo, namreč: 8 slovenskih časopisov, tako na pr. drage „Novice“, kterih namen je, vedriti pamet prostega ljudstva pri vsestranskih opravilih, ki kmetovacu, rokodelcu in obrtniku prijazno roko podajajo in vsakemu k boljšemu blagostanju pomagajo s tem, da mu podirajo neumne in škodljive vraže, ki jih ljudje še prepogosto pri kmetijskih opravilih ali v boleznih pri ljudeh in živini imajo! Oznanujejo nam tudi vse nove znajdbe, da se zamore prosti kmet po njih ravnati in si koristiti. Ob enem pa tudi povejo, kaj se posebnega godi po širokem svetu. Koliko se nahaja zopet v drugih keršanskega nauka in drugih podučljivih reči za lepo obnašanje. Prašam tedaj, kdo bo mogel še reči, da je čitalnica napčna naprava? Komur čas pripušča, ali se more kje

*) Pričujoči govor pošiljam tukaj, kakor sem Vam obljubil in ga priporočam posebno domoljubom po deželi. Ali bi ne bilo še marsikje mogoče to, kar je živo rodoljubje ustanovilo v št. Vidu?

nepričakovane prejembe! Da bi le Avstrija, za ktere blagor, srečo in slavo federalisti gorimo in živimo, škode in pogube ne terpela! — Cesar je že prišel iz Išlija na Dunaj, se bole malo časa tukaj pomudil in, kakor se terdi, podpisal je ukaz, po katerem se skličejo deželni zbori. Proti koncu meseca novembra bode neki se odperl ogerski zbor in za njim tudi drugi. Med vladnimi predlogi bode menda tudi postava, po kateri naj se preuredijo volilni redi. Znano je, kako mojstersko je Šmerling te rede skoval, da so dobili Nemci in birokrati po deželnih zborih gotovo večino. Od sedanje vlade pričakujemo več pravičnosti do vseh narodnosti. Pa vendar nam spet dohajajo glasovi, ki naše upanje podirajo. Tako, postavimo, se sliši prašanje, zakaj visoka vlada českmu zboru ne poda tistega volilnega reda, ki ga je ta zbor tako temeljito in pravično popravil; zakaj se bode menda volilni red za gališki zbor tako od vlade preuredil, da dobé Poljaci ne več število in tako še več moč v deželnem zboru? To so žalostni glasovi, ki serce vsacega rodoljuba vznemirjajo. Kar nas pa tolaži in veseli med toliko žalostnimi novicami, je to, da se Madjarom ničesar ne dovoli, preden ogerski zbor svojih misli in sklepov ne naznani zastran občnih ali skupnih državnih zadev. — Serce nas torej boli, ako pogledamo na naše notranje zadeve.

Strah nas pa prijema, ako oči obracamo na zunanje razmere. Rusi so na nas hudi, ker je Goluhovski postavljen za gališkega poglavarja; kajti Rusi ga imajo na sumu, da misli Poljake podpirati, ja! še celo šuntati, naj se poženejo za svoje staro kraljestvo. Prusi nam začenjajo spet zobe kazati zavoljo Beusta, kateri bo menda gotovo naš minister zunanjih zadev; Beust bo pa v Avstriji vganjal staro nemško politiko in tako motil Prusko v njegovej nemškej ideji. Zdaj imamo še Francoze, kjer pa cesaruje mož, ki je menda od danes do jutri; imamo še Turke, ki so pa vsi bolni od pete do glave. In ravno z Francozi in s Turki, kakor se piše in kaže, misli naša vlada neko prijateljstvo in zvezo napraviti. Po naših mislih bi pa veliko bolje in modrejše bilo, mervte in umirajoče pri miru pustiti pa zediniti in spoprijazniti se z živimi, krepkimi in mladimi. Zatorej tukaj na Dunaju vsi rodoljubi kličemo: Pozor, da deržava škode ne terpi! — Dunajčani, ki sploh za politiko malo marajo, vendar z gla-

vami majajo, zakaj da se naši najslavnejši in najbolj spoštovani pa ljubljani može na stran tiščo, drugi pa na visoka in imenitna mesta postavljajo. Naj pišejo vladini časniki, kar hočejo, tu ljudem ne gre v glavo, zakaj da je Tegethof odstavljen, Glabenz v razpoloženje djan itd. . . vse pričakuje, da bojo skorej spet poklicani in po zaslugah povišani.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovea. (Kmetijska šola; nov tolmač; slovenščina na gimnaziji; planinski lovci; nove puške.) Že smo oznanili, da se nova kmetijska šola 5. novembra odpre. Korošci smo zaostali na vse strani kmetijskega življenja. Naprej moramo, da nas svet ne prehití in pripravi v hude stiske; kajti kdor ne napreduje, nazaduje. Zatorej iz celega serca pozdravljamo to novo šolo in vabimo vse Slovence, da jo pridno obiskujejo. Podučevalo se bode v vseh rečeh, katerih je treba našim kmetom; podučevalo se bode vse bolj po domače, da bode razumel vsak količkanj omikan človek. Res da je to težava, ker bode vse le po nemški, ali gosp. tajnik Baumgartner nam je v roko obljubil, da se bode že to zimo učil slovenskega jezika. Tudi je obljubil, da bode vse, kar je bolj imenitnega, razglaševal za Slovence tudi v slovenskem jeziku. Ni vse, kar bi želeli, vendar je vsaj nekaj; pri lanskej razstavi kmetijskih reči od nas Slovencev še vedeti niso hotli; torej že spet en korak naprej! — Tudi tolmača dobomo novega in bolj sposobnega. Dozdani tolmač, g. dr. Lederer je šel v Celje za koncipienta ali sestavljavca pri nekem advokatu. Gosp. dr. Lederer je bil rojen Slovenec, in to je tudi bilo vse, kar je čutil in storil za slovenščino, za napredovanje ni trohice maral. Zatorej nas veseli, da dobomo za tolmača g. And. K r e k - a, ki je tudi po duhu Slovenec in slovenski prav dobro in pravilno zna. — Gosp. Umek je že med nami in bo učil slovenščino in še kak drug predmet na gimnaziji. Slovenščina stori letos velik korak do tistega mesta, ktero jej gre po postavi in pravici. Kakor se uči po drugih srednjih šolah, bode se po nasvetu in načertu gosp. Janežiča tudi na tukajšnej gimnaziji učila slovenščina v vsakem razredu cele gimnazije, le v prvem razredu še ne. Veliko

pohvalo in slavo sta si zastran nas Slovencev zaslužila g. opat Avguštin in g. vodja dr. Burger, da sta Janežičev predlog poterdila. — Te dni so se planinski lovci razpuščali in povemo, da so se nam v serce smilili. Klobukov in plajšcev jim niso prepustili in brezoglavi so nekteri letali, vpili in razsajali po mestu. Še od mačje muzike se je govorilo, pa postavilo se je dosti vojakov za stražo okoli tiste hiše, ktereji bi imela mačja muzika veljati. In k sreči je tudi ni bilo. Sirote se celemu mestu res smilijo; kaj bojo na zimo počeli; vse se kuja, da jih niso vtaknili med redno vojsko ali pa poslali kam ceste ali železnice delat. — V Borovljah še zdaj ni tistega dela, o katerem so časniki že toliko pisarili. Še zdaj ni prišel potreben mušter ali obrazek novih pušk. Pri nas pač vse gre polževo pot; med tem bi ljudje lakko gladu umirali.

Iz Celja 30. septembra. ♀ (Vojaki. K o l e r a. Š o l e.) (Konec.) Pogosto se slišijo in po raznih časopisih beró pritožbe zoper predrzne ropateljne cigane. In dostikrat sem prevdarjal, kako je to, da se še le-ta kuga ne privleče v našo okolico, ker redka so zla, ki bi Celja ne obiskala. In prav sem sodil. Na mestu mnogobrojnih kardel se je sicer pritepla le ena sama ciganka, pred ktero pa vsakemu lasje po konci vstajajo. — Imenuje se navadno kolera. Ona ne ropa, timveč samo davi. Že je okoli štiridesetim odprla hladno gomilico, med temi tudi nekeje še zelo mladi polkolnikovej sopruzi, ki je prišla iz Komorna v naše kraje se zdraviti. Pri Ledniku na Lavi, v soseski pol ure od Celja, so do četririh malih otrok — vsi pomrli. Ista gospodinja je imela dve sestri pri sebi. Najpred je od istih dveh ena zbolela in hitro umrla. — Še ostala je zamrlo gospodinja praznično spremila na pokopališče. Ni preteklo še osem dni, ko ste že tudi uni dve bile pod drnom. Drugi dan je pa tudi gospodar, nekaj zavoljo žalosti, da mu je umrla ljubljena sopruza s sestrama ter zapustila mu malo nedolžno družinico, četririh otročiče, nekaj pa zavoljo strahu, ker nikdo si ni upal k njemu, da bi mu bil še kaj postregel, tužno obnemagal, potem ko je popred svoje otročiče blagoslovil, oblekel se je sam praznično za dolgo večnost in se sam vlegel na mrtvaški oder. — Kaj dobro bi bilo, ako bi policija skrbno pazila na nemarno ljudstvo, da bi svoja smetna dvorišča pridno pometalo in stanišča trebilo, kar se še dosedaj, dasiravno že voda v grlo teče, ni godilo prepridno; kako da se ta vsakemu sveta dolžnost druge kratí izvršuje, nikomur ne bo težko vganiti. — Zavoljo kolere se tudi tukajšne latinske in normalne šole pričnejo še le 15. oktobra, in če se kolere ne bo moglo do istega časa popolnoma v okom priti, zna biti še le po „Vseh svetih“. Jako zamotana zastavica mi je, da slavno ravnateljstvo gimnazijalno o pričetku šol tudi ene besedice črhnuti ni moglo. Rekel sem „ne ene besedice“, ker če bi po priljubljeni mu „Tageschosti“ Bog ve kako na dolgo in široko naznanjalo svoje „bekanntmachungen“, ostale bi slovenski mladini vedno prikrite novine! Jaz sem porok, da pri celjskih dijakih nemški časopisi še slabo podporo vživajo; nasproti se pa slovenski vkljub vsem prepovedim ne nahajajo preporedko v njihovih sobicah. Tudi preč. gg. duhovniki, pri kterih se slovenski dijak veči del svojih počitnic shaja, so le redki, ki bi prejemale omenjeni časopis; „Novice“, „Slovenec“ in „Danica“ se pa vendar skorej v slednjem farovžu nahajajo. Dijake tako sploh trda ima za peneze, sosebno še pa v sedanjih hudih časih. Če bodo morali še na uro v Celje gledat hoditi, bodo pač težko shajali! Torej bodi modro slavno ravnateljstvo in sporočuj v prihodnje enake reči svoji slovenski mladini po slovenskih časopisih, da ti potem tvojih navadnih fraz „ich Sorge väterlich für meine Jugend“, ne bo mogla po pravici očitati.

bolj pošteno kratkočasiti, kakor v čitalnici? Pri vsem tem se napravi včasih beseda, to je, da se kaka poštena pesem zapoje, in kaka druga vesela igra napravi in tako celi družbi veselje naredi.

Kar sem do zdaj naštel, je poglavitna reč to, da se pri branju, petju in igranju jezik čisti in lepša, zakaj čitalnice so največ zato, da se v čisto domačem jeziku govoriti učimo, to je da govorimo tako, da navadnih nemških besedi med našo slovenščino ne mešamo. Dokler jezik ni čist, nima veljave; dokler pa jezik veljave ne bo imel, bodo nas drugi narodi zaničevali, posebno Nemci, ke se njih narečje na posodo jemljemo. Likanje jezika zelo napreduje po Slovenskem. Upam, da, ako bote marljivi družbeniki, naša čitalnica tudi ne bo brez vspeha. Hvala serčna Vam, ki to reč podpirate! Bodite serčni in stanovitni pri svojem sklepu ne obupajte, ako morate kako grenko za to slišati! — Pred vsem moram pa Vam, častiti duhovni oče *)! v imenu vseh serčno hvalo izreči, ker ste te družbe vodstvo prevzeli. Ja brez števila ste si že postavili spominkov, kateri Vas bojo slavili, še le potem, ko Vas bo hladna zemljica že pokrivala. [Zatorej se srečne štejem, da

imamo Vas tudi za vodja, ker dobro poznamo, da nas bote vodili po pravi poti, ktera pelje v večno in časno srečo. Akoravno Vam je osoda časa leta spremenila, vendar ste še močnega duha. Prosim Vas torej, primite s krepko roko za plug na narodnem polju: dobro bote orali, srečno sejali in obilo pridelali! Ja v kratkem se bo videlo, kako so serca Vam udana ker št. Vid bo napredoval v izobraženosti. — Hvala Vam vsem, častiti gospodje, ki nas danes častite s svojo nazočnostjo in ki se trudite toliko za naš zatirani narod, da ga spravite na višo stopnjo omike; saj s tem spolnujete dolžnosti pravega domoljuba! Zatorej Vam rečem: Skerbimo, da bomo na tanko spolnovali zapovedi svete katoliške cerkve, da bomo zvesto vdani svetlemu cesarju Francu Jožefu, in ob enem se ohranili prave sinove matere Slave, ker le na ta način si ohranimo mirno in pokojno serce, kar je največe bogastvo tega sveta, kterega želim sebi kakor tudi Vam vsem.

Janez Kunovar
tajnik.

*) Tamošnji župnik, preč. g. Blaže Potočnik, so čitalnici prvosednik. Vred.

Iz Banovec. M. B. (Zahvala). Vis. čast. Gospodu Antonu Strajnsak-u, kuratu v Veržejah, se serčno zahvaljujejo Njim dobro znani udje sv. Mohora za Njih dozdanko radovoljno posojevanje družbenih knjig in „Slovenec“. S tem so nas oni vneli, da smo postali udje sv. Mohora in vrh tega bode nam od zdaj za naprej „Slovenec“ še posebej dohajal, zatorej zakličemo enoglasno: Bog jih živi!

Novomesto 8. oktobra. V. (Občinske volitve; — beseda.) Naj ti dragi „Slovenec“ naznanim, da je izid občinskih volitev v našem mestu rodoljubom in prijateljom pravega napredka prav po godu. — Izvolili smo namreč 18 odbornikov in 9 namestnikov, katerih velika večina so narodni možje. Med odborniki in namestniki jih je sedaj 20, ki so družbeniki Čitalnice in med temi jih je 9 čitalničnih odbornikov; nekaj pa jih je, ktere bomo bržkone pri bodoči volitvi tudi v čitalničin odbor izvolili.

Župana smo si novega izvolili, namreč gosp. pl. Vojteha Lehmann-a. Čeravno on ni eden naših, vendar pa zamoremo reči, da se je večkrat izkazal prijatelja ravnopravnosti; in sosebno zategadel, ker je znano, da ima tiste lastnosti, katerih je kakor sploh tudi za ta posel potreba, namreč inteligencije in marljivosti, sklenila je večina rodoljubov, izvoliti ga za župana, in pokazala s tem, da v njega stavi upanje ne samo, da bode svojo nalogo dobro izvršil, ampak tudi na poti resnične ravnopravnosti naprej korakal. On — to je gotovo — ima se le slovenskim rodoljubom zahvaliti, da je župan postal; združeni, kakor so bili, imeli so večino glasov, in če bi ga leti ne bili hoteli, gotovo bi ne bil župan. — To mu dajemo torej v resen prevdarek!

Za občinske svetnike smo si izbrali gosp. viteza Fichtenau-a in gosp. Oblak-a, kupca in blagajnika tukajšnje Čitalnice. Veseli nas, da je občinsko zastopništvo sedaj večidel novo, in svesti smo si, da se bode sedaj z novo močjo krepko poprijelo posla svojega v prid meščanov, in da bode počel veti nov, krepak duh v občini.

Ravno ta dan, ko smo dobili novega župana, imeli smo besedo v Čitalnici, ktera je obstala iz treh delov. Igrala se je namreč igra „Župan“; pred prvim in drugim djanjem so nas pa gg. pevci z lepimi pesmami razveseljevali, in so godci mestne straže igrali. Med pesmami, za ktere so gospodje pevci zopet veliko hvale sprejeli, so najbolj dopadale: „Tam gde stoji gradič beli“ in „Nezvesti“, obe dveterospava. Igra „Župan“ pa je zbujala veliko smeha. Igralci so bili vsi pridni; najbolj je pa zopet — kakor vselej gosp. K. — župan — dopadel, in le en glas je bil o tem, da ni mogoče bolje predstavljati kmečkega župana. Tudi gospica Berta M. se je izkazala dobro igralko po stari navadi. Po končani besedi se je podala večina nazočih družnikov v Brunarjevo gostilnico, kjer so pevci še marsikako lepo zakrožili, tako da je bilo že zelo pozno, ko smo se vsi prav židane volje razšli. Slava!

Iz Trzlca 10. oktobra. M. (Vvod. — Birma. — Volitev. — Šolske zadeve. — Kavarne. — Lep izgled. — Slovo. — Obravnava. — Vojaki. — Strah pred kolero. — Cerkev sv. Neže na Brezjah. — Šola v Lešah. — Slomšekovi spisi. — Valvasor. — Šematizem ljublj.) Prinesel si nam, vrli „Slovenec“! čverst dopis od Sotle v svojem besedniku. Voščil bi si imeti tako humoristično žilo, kakor jo ima ta g. dopisnik. Pa akoravno je nimam, hočem ti vendar nekoliko od tukaj naznaniti. Dolgo sem pričakoval, da bi kak zmožnejši pisatelj naznanil slovesni prihod našega mil. škofa, ali zastonj. Zarad tega hočem jaz nekoliko ovo svečanost popisati, akoravno je že ne-

koliko „post festum“, 17. nedeljo po Duhovem, t. j. 16. sept. je bil za naš trg kaj vesel in imeniten dan. Že v saboto popoldne ob 3. uri se peljejo „očetje“ našega trga prevzvišenemu vladiku naproti. Ob petih je naznanjalo streljanje in priterkovanje zvonov, da so se pripeljali mil. škof delit zakrament sv. birme. Na trgu pred novo cerkvijo sv. Andreja stopijo Njih milost z voza in se podajo v cerkev, ktera pa znotranje oprave še skorej popolnoma in milo pogreša. Ko bi se je vendar hotel kteri tukajšnjih velikašev usmiliti! Od tod se podajo peš v veliko ali župno (farno) cerkev, spremljani od g. župana, v g. Zarnikovi pesmi znanega g. Globočnika in od okrajnega predstojnika g. Elsnerja. Zvečer jim napravi naš „Liedertafel“ „Ständchen“, kteri je g. vladiku jako dopadel, ter so ga pohvalili pristavivši zanimive besede: „Es freut mich, dass Sie sich an die leitende Cultur halten!“ Posebno je bil počasten ovega društva vodja tudjozemec (Ausländer) g. M., ki je tudi drugi dan gospode pri obedu s svojo glasbeno umetnostjo razveseljeval. So pa ti „Liedertafelji“ taki možje, ki se najraje iz takih ljudi norca delajo in jih zbadajo, ki jim nič žalega ne stori. V nedeljo ob 9. uri se je pričela cerkvena slovesnost. Mil. škof so tudi nas, kakor je drugod pri enacih slovesnostih navada, s svojim govorom razveselili. Po pridigi je bila veliko škofova maša (pa ne pontifikalna) in potem sv. birma, kar je trajalo do ene popoldne. Zvečer je pela „Die hoffnungsvolle Schuljugend“, se ve da zopet večidel nemško, med drugimi za to svečanost posebno pristojno: „Wer will unter die Soldaten?“ Škof so se tudi učenem priljudno zahvalili. — Sploh bi bilo želeli, da bi prevzel g. K. cerkveno petje. — V pondeljek zjutraj so obiskali mil. škof podfaro sv. Katarine v Lomu, kjer so tudi maševali, Liedertafelji pa (ktere so mil. škof. sposobno obdarovali in se jim zarad tega jako prikupili) šli so zavolj pristojnosti tudi k omenjeni kuraciji za njimi in so tudi tam v — nemški rog trobili in pevali, da so pobožne hribovce bolj motili nego spodbujevali v molitvi. Ravno prav v hribih in na kmetih imejte za se maslo nemške kulture in pustite v miru našega pobožnega kmeta! Ob desetih so se odpeljali v Kranj, obiskovavši poprej še podružnico sv. Jožeta v znožju Kokovnice. Spremila jih je zopet naša inteligencija do Križa, kjer so ogledali še ondotno farno cerkev. — Za župana je izvoljen pri nas 9. t. m. tukajšnji poštar g. Andrej Kališnik, še dosti prijazen gospod. Pravo je to tudi zato, ker je tu na pošti gostivnica, in se bodo zamogli med drugim tudi o nemških zadevah ročno razgovarjati! — Vse glavne šole na Krajskem so izdale svoja letna sporočila, druge pa perjohe, iderska še celo program, le naša glavna šola je za vsemi zaostala, in zakaj? Zarad — vojnih homatij! Ali ne vem, zakaj bi vojska na našo šolo večji upliv imela, nego na druge; če so druge vse v lepem redu dovršile, zakaj le naša ni tega zamogla? Saj jej vendar še ni Prus ali Garibaldi za petami stal! Ker ravno o šoli govorim, naj omenjam tudi naše učitelje, katerih ima naša glavna šola tri. Dva, gg. F. in K. sta bila iskrena rodoljuba in marljiva slovenska čitatelja, prvi je še celo kterikrat v naše časnike dopisoval; ali tega ne morem nikakor hvaliti, da sta tudi zadnji čas k ovemu „Liedertafeln“ pristopila, pa kaj hočemo: „S trebuchom za kruhom“. G. D. pa je bil eden najzvestejših pomagačev pri osnovi tega društva po rajncem velikomemu Pogačniku.

(Konec pride.)

V Krepjlah na Krasu. M. (Vino. Vert. Župan.) Naj tudi jaz enkrat od tod „Slov.“ nekaj malega naznanim. Vinski pridelek je letos slab. Terana bo malo malo, ali vendar moram reči, da je, kar ga je, prav dobra kapljica, ker je bilo tako ugodno vreme.

Terda bo spet za denar na vse strani, pa vendar je boljši nekaj kakor pa nič! — V dutovski soseski so napravili prav lep vert, za ktereга skerbita župnik g. J. Brence in župan g. Andrej Stok. Nasejali in nasedili so vanj mnogo sadnega in pogozdnega drevja, pa tudi terte niso pozabili, ker leta na Krasu največ prihodkov nese in obeta. Ta vert meri tri jutra ali johe, leži v prav lepem kraju in je že tudi ves obdelan. Kdor ve, koliko je dela, predno se tu kaj obdela in pripravi, zares čudil se bo, da so tako lep vert v tako kratkem času narediti mogli. Zraven se pa še tudi taci ljudi ne manjka, ki namesto da bisami za delo prijeti in svoje posestvo kaj ogleštali in zboljšali, radi zabavljajo in se norca delajo iz taci, ki kaj popravljajo in zboljšujejo. Sram jih bodi! Stakimi tudi po mojih mislih nikoli ne bo nič prida! Dan danes gre povsod napredovati in gledati, da se kolikor mogoče vse popravi in zboljša in da se novi studenci blagostanja poiščejo in odpro. Kdor tega ne spreume in noče, je že — zagospodaril! — Še to naj h koncu potožim, da nam je kaj žal, ker si naš župan, ki je sicer izversten mož in ima tudi kerčmo, nobenega slovenskega časnika ne naroči. Zanj in za veliko družih bi bilo to kaj koristno. Vsaj „Novice“ bi moral imeti. Na nože tedaj, g. župan!

Ptuje dežele.

Italija. Te dni se izročajo beneške terdnjave in mesta Francoskemu zastopniku Leboeufu, kteri jih zopet izroča mestnim zastopništvom do tistih mal, da bodo stanovniki sami glasovali, kteri oblasti da hočejo za naprej pokorni biti in služiti. Do malega so že menda vsi avstrijski vojaki Beneško zapustili, — in tako se je Lahom njihova večstoletna želja spolnila: Italija je razun Rima edina in narejena! Sliši se tudi čedalje bolj za gotovo pripovedovati, da si bote od zdaj za naprej naša pa italijanska vlada odkritoserčni prijateljci, kar bo tudi državljanom res v velik prid in dobiček. Tudi se govori, da si bo italijanski kraljevič-naslednik pri našem ces. dvoru svojo prihodnjo soprogo poiskal, in da ostane prijazen general Menabrea, ki je mir sklenil, na Dunaju za italijanskega zastopnika. Že se pošiljajo tudi vladine depeše iz Dunaja v Florencijo, kar se že dolga leta ni zgodilo.

Pruska. Govori se, da je vlada s Saksonsko že neko vojaško pogodbo sklenila. Tudi terdnjava Kamenec (Koenigstein), ki brani vhod na Cesko, bode se Prusom izročila. Sploh se kaže, da bo Pruska v vseh vojaških zadevah prvo besedo imela, — druge reči niso tako važne! Po takem je pa tudi saksonskemu kraljestvu odklenalo, kar smo že enkrat napovedovali. Pruska hoče Saksonijo popolnoma v svoji oblasti imeti in dokler se to ne zgodi, ne bo miru, kakor pruski časniki že dalj časa naznanjajo. — Od Parcev se tudi poroča, da se zdaj Prusom bolj prijazni kažejo, in ravno one dni je bil v Monakovem Prusom prijazen Neumayer za ministra izvoljen. Bismark je pa tako že poprej največji red sv. Huberta, ki se je do zdaj le katoličanom podeljeval, zarad svojih zaslug prejel! Kaj pa hoče več? Srednje in male nemške države so in bodo tako dolgo mečkale, da bodo, kakor se jim je že večkrat napovedovalo, prej ali slej — zginile! — Poljaci v poznanski veliki vojvodini in zahodnji Prusiji mislijo protestovati zoper to, da jih namerja vlada v nemški parlament stlačiti in tako sčasoma v nemški Prusiji vtopiti. Praša se zdaj le, ali bo to tudi kaj zdalo, ker Bismark nima enake mere za vse! — Kar se pa prijaznosti do avstrijske vlade tiče, videti in čutiti je, da ni odkritoserčna in se je bati, da, če Beust res prevzame

avstrijsko ministerstvo zunanjih zadev, bodo se spet spoprijeli in kodercij ne bo konca in kraja. Žalostno!

Francoska. Cesar Napoleon je bolen, zelo bolen, to je gotovo. Zarad tega je menda tudi vsa politika nekako zastala. Kaj lahko se pa v kratkem ves dozdanji red prekucne! Napoleon je res veliko doprinesel, ali še več bi bil lahko, ko bi ne bil preveč svoje glave in bi bil tudi kaj poslušal glas naroda. Tako zelo slavljeno cesar lahko kmalo sliši strašno besedo: Prepozno! — Od mehikanskega cesarja se poroča, da misli po vsaki ceni še v Mehiki ostati. Namerja namreč več terdnjav napraviti in si tako cesarstvo ohraniti. Abotno početje!

Turčija. Iz vseh novic, ki nam iz Kandije dohajajo, pozvemo, da sicer ondotni kerščanski prebivalci Turke zmagujejo, pa da bo vsa sila in moč težko kaj zdala, ker nesrečni diplomati hočejo še „bolnega moža“ pri življenju ohraniti. Ne bo dolgo!

Razne novice.

* (Sreča je okrogla in muhasta.) Že bo nekaj tednov, kar se je bil nek Mačán iz Sveške fare v spodnjem Rožu podal na božjo pot na Veselo goro (Freudenberg) blizu Celovca. Nek sosed ga prosi, naj o tej priložnosti za njega v loterijo stavi in mu izroči papirnato desetico in listič, na katerem so bile številke zapisane. Romar pa v Celovcu staviti pozabi in domú gredé pri Košiču v Svetnjivesi na keglišču zgubi desetico in listič. Drugo jutro pa ravno tam Košičeva družina kosilca; nek hlapčič zagleda dva bela papirčka, ju pobere in zagleda desetico in listič s številkami. Hitro se zažene glas: Stavimo, stavimo v loterijo. In res jih 5 stavi 40 kr. Prihodnje jutro leti hlapčič v Celovec, stavi in glej! v nekaj dneh pridejo vse tri številke. Dobili so vsi vkup blizu 1700 gld. Sirota, kteremu so se številke sanjale in jih je prvi romarju izročil, ni dobil nič. Pognal je sicer pravdo, pa okrajna sodnija mu pravice do denarja ni pripoznala. — Sreča ima svoje muhe!

* Vas Volče blizu Tmina je 8. t. m. pogorela. Škode je več ko 100.000 gld. „Slovenec“ serčno priporoča usmiljenja vredne pogorelce vsem usmiljenim Slovencem.

* Iz Ljubljane: Južni Sokol bode praznoval svojo tretjo obletnico v nedeljo 21. t. m. in sicer je zutraj maša na Rožniškem hribu, potem izgrej v Sisko k Zibrtu. Zvečer ob 7. uri pa je prosta beseda v čitalnišini dvorani, ktera ima mičen program. Uljudno se vabijo vsi udje Sokola in čitalnice k tej veselici.

* Po sporočilu zdravilstvene komisije je zbolelo do 13. t. m. v mestu 149 oseb, ozdravelo jih je 59, umrlo 70, tako da je bilo ta dan še 20 bolnih. Bolnišnica za koleru se je preselila 12. t. m. iz šol na strelišče in so se začele že šolske sobe snažiti in razkuževati. V tej bolnišnici je bilo o času preseljevanja samo 7 bolnikov.

* Mestni župan je z razglasom ostro prepovedal točiti mošt ali novo sladko vino, kar je oziroma na sedanje zdravilstvene zadeve tudi prav storjeno. Vsak spreviden človek bode gotovo pritrtil temu, čeravno bi utegnili nekterim neprijetno biti.

* Deželni strelci so bili 12. t. m. tukaj razpuščeni in sicer dobi vsak plačo za pet dni in se mu pusti cela obleka; oficirji ostanejo do konca meseca, potem pa dobé plačo za 6 mesecev, nekteri pa mislijo stopiti v armado.

* G. deželne sodnije svetovalec pl. Strahl se je zarad bolehnosti odpovedal svojemu poslu deželnega poslanca in odbornika.

Ko bi bili namesto njega nekteri drugi gospodje to že prej hoteli storiti, bilo bi nas jako veselilo.

* G. Prašnikar je prosil, naj se mu podaljša dovoljenje za pripravo prihodnje Ljubljansko-Beljaške železnice še za drugo leto. Srčno voščimo, da se mu to dovoli ter da se bode tudi skušalo storiti, kar bode mogoče.

* V mestu Baltimore v severni Ameriki je te dni bil veliki cerkveni zbor katoliških škofov. Zbranih je bilo 7 nadškofov in 40 škofov iz vseh zedinjenih deržav.

* Ogerski primas in kardinal Scitowski je one dni nevarno zbolel. Poroča se, da mu še ni nič odleglo in da se je najhujšega bati. Papež mu je po telegrafu poslal apostolski blagoslov.

* V Novem mestu blizu Dunaja je bil oni dan ces. oficir ustreljen, pravijo da za to, ker se je bil po nesrečni bitvi pri Kraljevem Gradcu orožje pometavši v beg podal. Rajni, iz Českega domá, se je v poprejšnjih bitvah kot feldwebel verlo dobro obnašal in bil zategadel za oficirja povišan. Ker si pa do 3. julija ni še mogel oficirske obleke napraviti, šel je koj tako v ogenj. Pravijo, da je milo prosil za „pardon“, ali bilo je vse zastoj.

* Časniki poročajo, da se je letos več ko 80 slovaških učencev na visokih šolah v Pragi vpisalo ter tako Pešti herbet obrnilo. — To je kaj lepo in veselo slišati ter nam upanje daje, da se bode oholi madjarizem počasi že ukrotit, če nadpolna mladina madjarskim šolam slovo da. Tudi madjarski jarm gre razdrobiti!

Duhovske zadeve.

Kerška škofija: Č. g. o. Karl Robida je postal prednik ali superior benediktinskega samostana v Celovcu. Č. g. o. dr. Adalbert Viehauser bode učil v bogosl. semenišču stare jezike; na njegovo mesto pride za kateheta nižje gimnazije č. g. o. Gregor Ehrlich; č. g. o. dr. Karlman Flor gre v št. Pavel in njegovo mesto prevzame č. g. o. Bonifaci Pappenberger. Č. g. Franc Lipic pride za kaplana v Eržno in novoposv. Anton Waldner za kaplana na Goro (Berg).

Odperta listnica.

Gosp: I. K. mizaz v R. nam je poslal nek dopis, v katerem zagovarja in brani Rogačane, ktere je „Slovenec“ v svojem besedniku terdo pošlatal. Kdor „Slovenca“ prebira, mora prepričan biti, da prostora ne krati tudi takim dopisom, ki zagovarjajo in branijo take, kterim se krivica godi. Gosp: J. K. pa le trohice ni spričal, da to ni res, kar se je pisalo o Rogatcu. Res je, da „Slovenec“, da „Slovenski Prijatelj“ ne šteje nijednega naročnika; res je, da Rogatec še nima slovenske čitalnice; res je, da „Slov. Matica“ ne šteje ondi nijednega uda — le le v koledarčku družbe sv. Mohora najdemo jih tiskanih 10 družnikov, kar pa ni sila veliko za dekanjsko faro Rogatec, ki šteje v 1968 duš. Res da to, ako je kdo naročnik slovenskih časnikov in podpornik naših narodnih naprav, še ni popolno in tudi ni edino znamenje pravega rodoljubnega duha. Pa radovedni pričakujemo, in še lepo prosimo, naj nam gosp: zagovornik J. K. blagovoli skorej naznaniti, kako skrivno in čudovitno naši Rogačani svoje rodoljubje na znanje dajejo. Veselega serca naznanimo hitro slavná dela rodoljubnih Rogačanov! Ako ravno pa dobro vemo, da resnica oči kolje in nam marsikaj sitnost napravlja,

vendar ne smemo in nočemo tudi bolj ostrih in grenkih dopisov metati pod klop: „Slovenca“ naloga in dolžnost je naznanjati vesoljnemu svetu resnico in čistiti našo zemljo, po kterej se je nabralo toliko smeti in ljulike.

Vredništvo.

Račun dohodkov in stroškov za Slomšekov spominek.

(Konec.)

Opazka: Imena prejšnjih dariteljev. — V Idrijski dekaniji so darovali gg.: Kovačič Janez župnik v Idriji 5 gld., Majnik Janez župnik v Žireh 2 gld., Svetličič Franc župnik v Godoviču 2 gld., Gregorič Ignaci duhovn. pomočnik, Jakič Ant., duhovni pomočnik, oba v Idriji, Gorišek Franc, kaplan v Žireh, Grm Janez, kaplan, Šoklič Blaž, kaplan, oba v spodnji Idriji, Rome Janez župnik v Ledinah, Aleš Luka vikar Črnomvrhu, Osana Ant., kaplan tudi tam, Bergant Franc lokalist na Vojskom, Aicholzer Vojteh, Górski duhoven, Pivk Janez provizor v Zavracu, vsak 1 gld., Močnik Franc župnik v spodnji Idriji 2 gld. — V Videmski dekaniji so darovali gg.: Reic Anton v Vidmu 5 gld., dr. Razlag v Brežicah 5 gld., Otorepec v Brežicah, Sternad Matija v Vidmu, Sever Jožef v Pišecah vsak 3 gld., Mihelin v Sromlih, Ramor Ferd. v Pišecah, Span Anton v Artiču, Vihar Filip v Sromlu, Gršak Vincenc tudi tam, Unuk Štefan v Zdoli, Lah Jožef v Artiču, Kramberger Martin v Dobovi, Novak Janez v Brežicah, Smolič Fr. v Dobovi, Veble Martin v Kapeli, Zabukošek Jožef v Biselji, Rakoske Miha tudi tam, Kalin Fr. v Rajhenbergu, Župančič Franc v Koprivnici, Bizjak Cenc tudi tam, Jeras Mihael v Rajhenbergu, Burja Franjo v Sevnici vsak 2 gld., Pirkmeyer Jožef pri sv. Lenartu, Fracoz v Vidmu, dr. J. Mencinger, Jamšek Ivan, Vidrič Lovro, Krašovic Emil, P. Novak Celsus, P. Gilbertus Gravl, P. Filip Flies vsi v Brežicah vsak 1 gld., Kužnik Jakob 15 kr., Neimenovan 35 kr. oba v Brežicah.

V Mariboru 1. oktobra 1866.

Matija Prelog,
denarničar.

Žitna cena.

v	pšenice		reži		ječmena		ovsa		turšice	
	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.
Mariboru	4	57	3	90	3	20	1	70	3	60
Celju	4	90	4	20	3	20	2	30	3	80
Ptujem	4	70	3	70	2	40	1	80	5	40
Ljubljani	5	20	3	80	3	5	1	98	—	—
Kranju	4	30	2	90	—	—	1	50	—	—
Novemestu	4	60	3	40	2	60	1	40	2	60
Gorici	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovcu	5	20	3	90	3	40	1	80	—	—
Terbižu	6	20	4	80	4	50	2	90	—	—
Varaždinu	4	70	3	96	2	80	1	60	3	—
Zagrebu	3	70	—	—	1	20	1	80	—	—
Sisku	5	60	—	—	—	—	1	55	—	—

Loterija.

Gradec, 13. oktobra:

68 40 77 15 84.

Prihodnje srečkanje je 24. oktobra 1866.

Dunajska borsa 16. oktobra 1866.

5% metalike	59.55
5% nacionala	65.85
1860 derž. posoj	78.15
Bankine akcije	703.—
Kreditne	147.30
London	128.90
Novi zlati	6.12
Srebro	127.75